

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cæremoniale FF. Minorum Strictioris Observantiæ Almæ
Provinciæ Saxoniae S. Crucis**

Sächsische Franziskanerprovinz vom Heiligen Kreuz

Nevhsii, 1706

VD18 10502327

Pars Prima, De Rubricis generalibus Missalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71672)

CÆREMONIALIS Fratrum Minorum strictioris

Observantiæ Provinciæ Saxoniae
sanctæ Crucis

PARS PRIMA,

De Rubricis generalibus Missalis.

PROEMIUM.

Missæ quotidie dicitur secundum ordinem Officii, de festo duplici vel semiduplici, vel simplici, de Dominica, vel Feria, vel Vigilia. Rubrica hæc in quantum spectat ad Missam Conventualem, præceptiva est, & non tantum directiva BOSCO de Sacrificio Missæ Sect. 5. Conc. 34. n. 665. aliique communiter. Unde strictè observanda, quod etiam præcipiunt statuta nostra generalia Cap. 2. §. 3. & §. 8. *Missæ* major cum Officio conveniat, sitq; de Feria, Dominica, vel festo occurrente, nec ullam cujuscunque specialem devotionem præter mittatur, nisi in casibus in quibus ordinarium Missalis id permittit. In quibus autem casibus Missæ votiva vel pro defunctis permittatur vide infra Titulo 4. & 5.

TITULUS I.

De duplici.

In duplicibus dicitur una tantum oratio, nisi aliqua Commemoratio fieri debeat. Id est, nisi juxta rubricas facienda commemoratio de die
A infra

infra Octavam, simplici, Feria, aut Vigilia. Privata autem auctoritate vel devotione Commemorationem addere, illicitum est. Vide nostrum SPÖRER *part. 2. cap. 6. sect. 4. §. Addere.*

TITULUS II.

De Semiduplici et Simplici. Hic clarus est.

TITULUS III.

De Feria et Vigilia.

N. 2. **I**N Vigiliis autem & Feriis quatuor temporum, vel feria 2da Rogationum qua veniunt infra Octavam, Missa (intellige Conventualis) dicitur de Vigilia vel Feriis supradictis cum Commemoratione octavae, in his casibus discordat Missa ab Officio, quia his Missis propriis convenit, ut cedat ea Missa quæ infra octavam sæpius repetitur, præterquam infra Octavam Corporis Christi. Unde infra hanc, non de Vigilia S. Joannis, sed de Octava celebranda erit Missa. Ibi. *In Missis autem privatis, dicitur Missa de Octava cum Commemoratione Vigiliæ aut feriarum prædictarum. Ibi. Si autem in die Vigiliæ vel prædictis Feriis fiat Officium de aliquo festo, tunc dicitur etiam Missa Conventualis, de festo cum Commemoratione Octavae, Vigiliae, vel feriarum prædictarum.*

N. 4. *Missa Vigiliae in Adventu occurrentis, dicitur cum Commemoratione feriae Adventus, licet de ea (Vigilia) non sit factum Officium. Ratio est eadem, quam supradiximus de Vigilia infra Octavam.*

N. 5. *Si in Quadragesima & quatuor temporibus occurrat Vigilia, dicitur Missa de feria cum Commemoratione Vigiliae.*

TITU-

TITULUS IV.

De Missis votivis.

N. 2. **I**N Adventu licet Officium non fiat de S. Maria in Sabbato (vel de Immaculata Conceptione) dicitur tamen Missa principalis de B. Virgine, quæ habetur in fine Missalis, ab Adventu usque ad Nativitatem Domini, & non de immaculata Conceptione, cum commemoratione de Adventu. Ibid. Nisi fuerint Quatuor tempora vel Vigilia, tunc enim de iis Missa dicitur ut habetur hoc titulo n. 1.

N. 3. Aliis diebus infra hebdomadam, quando Officium fit de feria, & non est resumenda Missa Dominica precedentis, quæ fuerit impedita, exceptis feriis Adventus, Quadragesimæ, Quatuor temporum, Rogationum & Vigiliarum, dici potest aliqua ex Missis votivis etiam in principali Missa. Ex hac rubrica vides, quod tantum diebus ferialibus, nec tamen omnibus, quoniam hic plures excipiuntur, Missa Conventualis possit esse votiva: non ad beneplacitum Sacerdotis, de hoc vel illo Sancto, sed ut in rubrica sequitur, secundum ordinem dierum in fine Missalis assignatum: Feria 2da scilicet, nisi sit pro defunctis de sanctissima Trinitate: Feria 3tia de Angelis: Feria 4ta de Apostolis, &c. vide ibidem.

Poterit nihilominus pro re gravi, vel publica Ecclesiæ causa cantari Missa votiva etiam in Dominicis & Festis: Dominicis privilegiatis, & festis primæ & secundæ classis exceptis. Res autem gravis est, pro qua convenit aut convenire solet cum Episcopo totus Clerus tam Regularis, quam Sæcularis, aut ut addit GAVANTUS, apud Regulares in eorum comitiis generalibus & Provincialibus. Publica causa dicitur ob quam oratio fit solemnis 40 horarum per gyrum. Ex his liquet non facile cantandas esse Missas votivas: si ob publicam Ecclesiæ causam: relinquendum est ordinationi Episcopi, cum penes nos non sit potestas indicendi preces 40 horarum per gyrum: poteritque tunc, ut etiam Romæ practicatur, Missa Conventualis esse de Venerabili Sacramento, quæ habetur circa finem Missalis, si Turnus acci-

dat in festo imæ vel 2dæ classis sive in Dominica privilegiata imæ vel 2dæ classis, Missa cantanda est de Festo vel Dominica.

Si cantanda Missa votiva ob rem gravem: ad præcavendos abusus, ne facile quælibet res reputetur gravis, prudenter facient Superiores locales ut vel R. A. Patris Ministri Provincialis, aut saltem iudicium Patrum Discretorum desuper explorent.

Declarat tamen præsens Capitulum Provinciale: renovationem vel conclusionem studiorum nostrorum, investitionem, professionem, jubilæa Fratrum & similia, non esse rem gravem aut publicam Ecclesiæ causam, adeoque Missa debet esse cum Officio concordans, absque ulla Commemoratione de Spiritu sancto, sanctissima Trinitate, aut Sancto aliquo, nisi ratione Officii 3tia oratio sit ad libitum. Hi tamen actus quo ad pompam extrinsecam: cantando Kyrie & in tono solemniori, multiplicando luminaria, concludendo per Hymnum VENI CREATOR, vel TE DEUM, &c. solemnius celebrari poterunt.

Item n. 3. *Quæ tamen Missæ, & omnes aliæ votivæ, in Missis privatis dici possunt pro arbitrio Sacerdotis, quocumque die Officiam non est duplex, aut Dominica.* Circa hanc rubricam docet noster SPORER: *part. 2. cap. 6. sect. 4. §. 3. mutare Missam designatam, ut pote de die Dominico, Festo duplici aut aliis diebus, quibus prohibetur fieri de Festo duplici vel semiduplici, ut infra octavas Epiphaniæ, Paschæ, & Pentecostes, fer. 4. Cinerum, & in Vigilia Nativitatis & Pentecostes, sine gravi causâ legere aliam Missam de Sancto aliquo Votivam vel de Requiem; omnium consensu peccatum est.*

Missa votiva de Sancto sumitur de eisdem festo, si habeat propriam, alioquin de communi. Si exigatur de Assumptione aut alio festo B. Virginis, dicatur Missa ut in votivis pro tempore, cum intentione cultus illius festivitatis seu mysterii.

TITULUS V.

De Missis Defunctorum.

N. 2. **F**eria 2da cujuscunque hebdomade, in qua Officium fit de feria, Missa principalis dici potest pro defunctis: si autem fuerit propria Missa de feria, vel de festo simplici, vel resumenda sit Missa Dominicae precedentis in Missa de die fiat Commemoratio pro defunctis generaliter. Ex hac rubrica & ea quæ habetur hoc Titulo n. 1. patet, quod multiplicatis nunc in Calendario Festis eorumque Octavis, rarissimè apud nos esse possit Missa Conventualis pro defunctis. imo hoc toto Anno 1704 quo hæc scribuntur, nulla nec ratione mensis, nec ratione hebdomadæ potuit esse Missa Conventualis pro defunctis. Ex ordinatione tamen Capituli Provincialis singulis feriis 2 dis Sacrum Conventuale defunctis applicabitur: etsi de festo vel feria juxta præscriptum rubricarum (nisi S. rituum Congregatio aliud concesserit) celebrandum sit.

Et bene Nota ex hac rubrica, quod in nullis Festis duplicibus aut semiduplicibus, in Missa Conventuali fieri possit Commemoratio pro defunctis, diebus autem hic specificatis, quibus Commemoratio pro defunctis facienda est, debet esse *pro defunctis generaliter*. Unde in summo Sacro nunquam fieri poterit Commemoratio pro aliquo speciali defuncto.

Ibid. *Nisi in die depositionis defuncti.* Omni die cadavere præsentem potest celebrari pro defunctis. Excipe Parasceven, quo die Corpus Christi immolari non debet: & eo casu differendæ sunt Exequiæ in crastinum, in quo post vel ante Missam Sabbati sancti, poterit alia Missa celebrari pro defuncto. Et diem Paschatis, idem est de Nativitate Domini & Pentecoste: juxta Rituale Romanum Pauli V. quibus diebus ob reverentiam festorum, Exequiæ transferuntur in diem sequentem.

Ibid. *Et in Anniversario pro defunctis.* Ut testatorum voluntates
ad im-

adimpleantur. Non autem ad arbitrium vivorum ; quôd bene nota, sed pro implenda lege defunctorum, si contingat Anniversariâ diē in Dominica vel Festo fori celebrari, debet mutari quantum fieri potest in præcedentem diem, ut citius defunctis consulatur, non facile in sequentem.

In quinque Officiis, quæ ordo solemniter pro defunctis celebrat, potest Missa Conventualis esse de Requiem in semiduplicibus & duplicibus ad libitum, juxta speciales ordinis rubricas. Idem est si in Provinciis Missa Conventualis cantatur pro Fratibus in aliis Conventibus defunctis, vide speciales Rubricas tit. 3. n. 46. & 47.

Ibid. *Missa autem privata pro defunctis, quocunque die dici possunt, præterquam in Festis duplicibus & Dominicis diebus.* Vide SPÖRER prior tit. ad n. 3tium citatum & specialiter nota quod infra Octavam Corporis Christi non liceat legere de *Requiem*.

Si verò Missa votiva vel de Requiem petatur illis diebus, quibus prohibetur ; compensari potest cum Missa diei occurrentis. S. rituum Congregatio 5 Augusti 1662. nec verba petentis Missam votivam aut de Requiem ita amarè intelligenda, ut eo modo rigorosè celebrare teneatur Sacerdos, sed conformi modo ad Rubricas & lex Ecclesiæ prævalere debet super Laicorum legem privatam & irrationabilem. Unde etiam concessit CLEMENS IX. quod si in Altari privilegiato in Duplicibus dicatur Missa diei occurrentis, Indulgentiæ concessæ animabus fidelium defunctorum in Purgatorio existentibus suffragentur, perinde ac si celebratæ fuissent Missæ defunctorum, verum tamen est, quod Sacerdos, dum rationabilis causa non excusat, illis diebus, quibus Rubricæ permittunt, dicere debet Missam de Requiem pro defunctis, quibus obligatur. Etsi in festo duplici Missa applicari possit defunctis, non debet tamen pro iis fieri Commemoratio.

TITULUS VI.

De Translatione Festorum.

IN Ecclesiis autem ubi titulus est Ecclesie, vel concursus populi ad celebrandum Festum, quod transferri debet, possunt cantari duæ Missæ, una de die, alia de Festo. Dum igitur contingit transferri v. g. festum S. Antonii, Immaculatæ Conceptionis, &c. omnino duæ Missæ cantandæ sunt, aut tantum una de die: non autem licet cantare de Festo, illâ, quæ est de die omisâ vel solùm lectâ: quia Missa sine cantu est privata, non Conventualis, GAVANT. ad tit. 15. part. 1. neque Missa de Festo censi potest Conventualis, quia ab Officio discordat. Estque casus privilegiatus, quod ob devotionem populi possit, non quod cantari debeat de Festo. Excepta Dominica 1mâ Adventûs, Feriâ 4tâ Cinerum, Dominicâ 1mâ Quadragesimæ, Dominicâ Palmarum cum totâ hebdomadâ majori. Dominicâ Resurrectionis, & Dominicâ Pentecostes cum duobus diebus sequentibus, die Nativitatis Domini, Epiphaniâ, Ascensionis & festo Corporis Christi. Quibus diebus Missa de Festo intermittenda est.

TITULUS VII.

De Commemorationibus.

N. 1. **D**E Festo simplici fit Commemoratio in Missâ, quando de eo in Officio facta est Commemoratio in 1mâ Vesperis, quando de eo tantum fit Commemoratio ad Laudes, in Missa solemni non fit Commemoratio de eo, sed in Missis tantum privatis. Excipitur Dominica Palmarum & Vigilia Pentecostes, in quibus nulla fit Commemoratio etiam in Missis privatis de Festo simplici occurrente, licet sit facta in Officio.

N. 3. Quando infra hebdomadam dicuntur Missæ votivæ. Intellige de privatis, & de Conventualibus non solemnibus quæ dicuntur in feriis.

Post

Post primam orationem semper dicitur oratio ejus de quo fit Officium.

N. 5. *Orationes quæ 2do vel 3tio loco assignantur dici debent ante Orationes votivas.* Unde si 2do loco assignata sit oratio v. g. *A cunctis*, & 3tia ad libitum sit: oratio *A cunctis* retinebit 2dum locum, etsi pro 3tia ad libitum legas de Spiritu sancto vel Venerabili, &c.

N. 6. *Si facienda Commemoratio pro defunctis, semper ponitur penultimo loco.* Quando autem pro defunctis Commemoratio fieri potest, dictum est supra tit. 5to.

Si Festum novem Lectionum in Vigiliâ intra Adventum occurrat, 2da Oratio erit de feriâ Adventûs: 3tia de Vigiliâ.

Si Missa dicitur de Sancto, qui titulus est altaris, nec tamen Officium de eo recitatur, sed tantum Missa ad altare illius in die festo ejus, tunc Oratio 2da erit de Officio, 3tia, quæ 2do loco in Officio dicenda erat, eo quod non debeat omitti Oratio, quæ congruit Officio.

In Missis votivis de S. Petro, 2da Oratio erit de S. Paulo & in votivis de S. Paulo, 2da de S. Petro: melius tamen est earum vice dicere Missam votivam communem de eisdem Apostolis. Si eo tempore 2do loco legenda præscribatur oratio *A cunctis*, tunc loco hujus substituenda oratio *Concede*: quæ est 1ma inter Orationes ad libitum.

Si orationes plures coincidunt planè eadem, commutatio fieri debet recurrendo ad alias orationes de communi.

Si vero in Communi non invenias ut dum plures Collectæ legendæ de Virgine tantum, tunc 2da Collecta sumi poterit ex *Missâ me expectaverunt, Indulgentiam nobis.* omittis verbis *Et Martyr.* Si tres legendæ, 3tia haberi poterit ex festo S. Priscæ 18. Jan. omittis omittendis. Item si tres Collectæ legendæ de Confessore non Pontifice, 3tia sumatur ex communi Abbatum omisso nomine Abbatis.

TITULUS VIII.

De Introitu, Kyrie eleison, et Gloria in Excelsis.

N. 3. **G**loria in Excelsis dicitur, quoadocumque in Matutinis dictus est Hymnus Te Deum : exceptis Missis Vigiliarum, quæ incidunt infra Octavam, in his enim non est Gloria, licet in Officio fuerit Te Deum : quem ritum ostendit Missale in Vigilia Ss. Petri & Pauli, ac Assumptionis B. Mariæ Virginis.

N. 4. In Missis votivis privatis seu non solemnibus etiam tempore Paschali vel infra Octavas non dicitur Gloria : nec in Missis votivis de B. Virgine, nisi dicantur in Sabbato, Sabbatum enim habet solemnitatem aliquam in honorem B. Virginis & Angelorum. Semper autem dicitur in votiva solemnibus pro re gravi, aut publica Ecclesiæ causa : dummodo non celebretur in Paramentis violaceis. Item in missa de sancto, qui titulus est Altaris, in die festo ejus, dicitur Gloria : etsi de eo non sit factum Officium.

Si legas in alia Ecclesia Parochiali aut Regulari, potes legere de festo illius loci, imò juxta GAV. Parte 3. tit. 10. n. 26. debes, etsi missa discordet cum Officio, adeoque tum legi poterit Gloria & Credo juxta ritum illius Ecclesiæ, etsi ratione tui Officii omittenda forent. Quæ tamen intelligenda sunt de missa pro omnibus approbata. Unde apud nos legens in Festis Ordinis, non debet missam sumere ex Proprio Ordinis, sed ex Missali Romano si habeatur de illo festo. Vel de Communi, addendo Gloria & Credo : idem vice versa, si nos legamus apud alios, de obligatione quidquid sit : id tamen omnino suadetur, ut, si v. g. in Dominicis legas apud alios, & ratione Officii tui adhibenda forent Paramenta alba vel rubra : aut econtra, tu habes Officium de Dominica, alibi agitur de Dedicatione, Patrocinio vel alio festo, ut te omnino accomodes loco. Saltem in festis solemnioribus.

B

TITU-

TITULUS IX.

De Orationibus.

PLures tribus orationibus non dicuntur in Semiduplicibus, nisi ratione Officii ob dies infra Octavas, Férias vel Simplicia plures dicendæ forent: quæ vero orationes dicendæ, & quo ordine: vide hoc titulo pro toto Anno determinatum.

Si in Festis Semiduplicibus fiat Commemoratio de aliquo Simplici vel de die infra Octavam, tunc oratio, quæ alioquin legenda erat 2do, legitur 3tio loco, & quæ 3tio loco legenda erat, omittitur. Si duæ fiant Commemorationes v. g. de Feria & Simplici: tunc orationes, quæ hoc titulo pro 2do & 3tio loco assignantur, planè omittuntur: ut in Proprio de festis in Adventu & Quadragesima occurrentibus sufficienter notatur.

N. 10. *In Dominicis infra Octavas occurrentibus dicuntur duæ orationes, una de Dominica, 2da de Octava: nisi addendæ aliæ ratione Officii. Quædam etiam sunt aliæ Dominicæ, in quibus duæ tantum orationes leguntur, & in Proprio notatur.*

N. 14. *In Missis votivis quando solemniter dicuntur, pro re gravi vel publica Ecclesiæ causa, dicitur una tantum oratio. Ita ut nequidem fiat Commemoratio ejus, de quo Officium est. In Missa pro gratiarum actione additur alia oratio ut in Proprio notatur. Ubi adverte, Additis sequentibus orationibus sub una conclusione. Sunt igitur binæ istæ orationes in Missa solemnî, non autem in Missa votiva privata, ut ait GAVANT. legendæ per modum unius orationis. In aliis autem dicuntur plures. Intellige, de votivis privatis, ut in Festis simplicibus. In quibus, ut habetur hoc titulo n. 12. tres, quinque vel septem legi possunt, non quatuor aut sex, nisi ob Commemorationes de præcepto. Inter orationes votivas debitus servandus est ordo dignitatis.*

Si auctoritate Episcopi aut legitimi Superioris oratio aliqua addenda præ-

da præscribitur, v. g. tempore belli, pestis, &c. tunc illa juxta GAV. loco 3^{tiæ} ad libitum, si talis illo tempore legitur, ponenda, vel 4to loco addenda per modum Commemorationis. Sacra tamen rituum Congregatio in festis imæ classis prædictam orationem, etiam in Missis privatis, omitti decernit.

TITULUS X.

*De Epistola, Graduali, Alleluia, Tractu
ac Evangelio.*

Totus Titulus clarus est, solum nota, quod habetur n. 6. in fine Evangelii à Ministro respondetur: *Laus tibi Christe, quod etiam dicitur in fine illius partis Passionis, quæ legitur in tono Evangelii, præterquam in Parasceve.*

TITULUS XI.

De Symbolo.

In festis principalibus Ordinum, & per eorum Octavas dicitur Credo. Propter hanc rubricam in festo S. Dominici, quod modo numeratur inter festa principalia Ordinis, & per illius Octavam, adeoque in festo S. Laurentii, dicendum est Credo.

Ibid. In Ecclesiis tantum illius Ordinis: ex hac rubrica non obscure confirmatur sententia GAVANTI, quod in aliis Ecclesiis suis obligatus re conformare loco: ut supra titulo 8vo dictum: unde si quis in festo S. Laurentii, Bernardini, Petri de Alcantara, aliisque secundum ordinem Missalis Romani non habentibus Symbolum, in aliis Ecclesiis celebraret, omittendum erit.

In Vigiliis de quibus infra Octavas habentes Symbolum dicenda est

Missæ major, juxta Titulum 3tium, non legitur Symbolum, ut infert GAVANTUS ex Rubrica de Missæ Litaniarum majorum in festo S. Martini. In Vigilia Nativitatis Domini, Epiphaniæ & Octava Innocentium, si venerint in Dominica, ratione Dominicæ vacantis dicendum est *Credo*. Denique Symbolum dicitur. *In Missis votivis, quæ solemniter pro re gravi, vel publica Ecclesiæ causa celebrantur*: qualem non facit solus populi concursus, sed gravis causa. *Etiamsi dicantur in Paramentis violaceis in Dominica*. Votiva in Paramentis violaceis extra Dominicam Symbolum non habet.

TITULUS XII.

De Offertorio, Secretis, Præfationibus et Canone.

IN festo Ss. 40 Martyrum occurrente in feria 5ta post Cineres: & festo S. Martini Episcopi occurrente in Dominica 22. post Pentecosten: eadem est Secreta Dominicæ cum Secreta Festi: commutanda sunt itaque Secreta Festorum cum aliis ex communi Sanctorum.

N. 2. Præfationes autem dicuntur ut in ordine Missæ annotatum est, & quæ in Quadragesima tempore Passionis & Paschali Propriæ assignantur, dicuntur etiam in Dominicis & Festis etiam majoribus & imæ classis, v. g. Dedicationis vel Patroni: quæ illis temporibus celebrantur, nisi illa festa propriam Præfationem habeant, excipe festum S. Joannis Evangelistæ, cui datur Præfatio de Nativitate, ut notatur in Proprio: ex quo infert GAVANT. votivas Missas infra Octavam Nativitatis Domini non habere aliam Præfationem quam de Nativitate.

N. 4. In Missis votivis dicitur etiam Præfatio propria, excipe votivas infra Nativitatem Domini, ut mox dictum, si propriam habeant. Demptis verbis, quæ non congruunt votivæ: ut in Præfatione solenni de Spiritu sancto omittenda sunt verba, *Hodierna die*. Si vero
pro-

propriam non habuerint, dicitur Præfatio de tempore vel Octava infra quam contigerit hujusmodi Missas celebrari alioquin Præfatio communis.

Si infra Octavam quæ habet Præfationem propriam dicenda est Missa de feria 4 temporum aut Vigilia, non alia dicitur Præfatio quam communis; excipe Vigiliis Paschæ, Ascensionis & Pentecostes, & Missas Lytaniarum quæ Præfationem habent vel Paschalem vel Pentecostalem.

Ibi. In Missis defunctorum quocumque tempore semper dicitur Præfatio communis. Nota hic casus, quibus separari debeat Communicantes à sua Præfatione. Nam infra Octavam Ascensionis, si occurrat festum Ss. Philippi & Jacobi Præfatio erit de Apostolis, Communicantes de Ascensione, licet in Missa de Ascensione nulla fiat Commemoratio. Idemque accidere potest in Inventione S. Crucis, & in Missis votivis: unde si infra Octavam Ascensionis cantaretur votiva v. g. de Spiritu sancto, Communicantes erit de Ascensione. Ratio est, quia Communicantes habet infra illam Octavam quasi rationem de tempore, sicut etiam haberet Præfatio de Octava, in prædictis festis vel votivis, si propriam Præfationem non haberent.

TITULUS XIII.

De Communionem et Evangelio S. Joannis.

N. 2. **I**N Vigiliis, quæ occurrunt in Quadragesima vel Quatuor temporibus non legitur Evangelium Vigilia in fine Missæ, quia nec in Officio lectum est, ideo neque in fine Missæ legitur. Ibid. Et similiter in Missis votivis nunquam legitur in fine aliud Evangelium, nisi S. Joannis. Quando in Dominica 4ta occurrit Vigilia Nativitatis Domini, Evangelium Dominicæ non legitur in fine Missæ.

*Ad Titulos XIV. et XV. nihil singulariter
notandum.*

TITULUS XVI.

*De his quæ clara voce aut secretè dicenda in
Missa.*

N. 2. **S**acerdos maximè curare debet, ut ea, quæ clara voce dicenda sunt, distinctè & appositè proferat, non admodum festinanter, ut advertere possit quæ legit, nec nimis morosè ut Audientes radio afficiat, nèque etiam voce nimis elata, ne perturbet alios, qui fortasse in eadem Ecclesia tunc temporis celebrant, neque tam submissa ut à Circumstantibus audiri non possit, sed mediocri & gravi, quæ & devotionem moveat, & Audientibus ita sit accomodata, ut quæ leguntur intelligant. Quæ verò secretè dicenda sunt, ita pronuntiet, ut ipsemet se audiat & à Circumstantibus non audiatur. Non eget commentario, sed monitione 1. quod Canon sine gravi peccato juxta Doctores communiter non possit altè legi. 2. Non admodum festinanter, nec nimis morosè, ut circiter mediam horam expleat, nec eam notabiliter excedat. Si quis ita festinanter legeret, ut intra quadrantem horæ, saltem extra necessitatem Sacrum absolveret. Eum graves Auctores mortalis delicti reum faciunt.

N. 3. *Alia quæ in Missa privata dicuntur clara voce, in Missa solemnè à Celebrante dicuntur submissa voce.* Sic in Missa solemnè submissa voce debet legere Introitum, Kyrieleison, &c. inspicere Rubricam. Idem habetur Parte 2da Rubricarum Tit. 6. n. 4. *Quam (Epistolam) etiam Celebrans interim submissa voce legit.* Quod notandum, ne Celebrans alioquin, vel alios cantantes turbet, aut saltem ingratam causet dissonantiam. Ita ergo legat, ut à Ministris proximè adstantibus, non verò ab aliis audiatur.

TITU-

TITULUS XVII.

De ordine genuflectendi, sedendi et standi in Missa
privata et solemn.

Quando genuflectitur uno vel utroque genu pro occasione, ita semper flectitur, ut genu terram vel altaris gradum si in eo flectendum, realiter tangat, & reliquum corpus maneat erectum, nisi in speciali addatur aliqua inclinatio.

N. 1. In Missa privata Sacerdos genuflectit quando in Quadragesima dicit in Tractu versum ADIIVA NOS. & omnibus Missis de Spiritu sancto dum dicit Versum VENI SANCTE SPIRITUS. In Missis privatis, item solemnibus dum Sacerdos illa privatim legit tantum ad prima verba flectit, deinde surgit, ut commodè possit reliquum ex libro legere: in solemnibus vero dum hi Versus à Choro cantantur, flectit Sacerdos usque ad finem Versuum ut habes infra n. 3.

N. 2. Circumstantes autem in Missis privatis semper genua flectunt, etiam tempore Paschali, præterquam dum legitur Evangelium.

N. 3. In Missa solemnibus Celebrans genuflectit ad omnia suprascripta quæ habentur in Rubrica hoc Titulo n. 1. præterquam ad FLECTAMUS GENUA, & tunc ipse (Sacerdos) solus stat. Reliqui omnes flectunt uno genu versus altare ibid. Item genu flectit in die Annuntiationis B. Virginis & in tribus Missis Nativitatis Domini, quando cantatur in Choro ET INCARNATUS EST. Et nota quod ad hæc & alia, ad quæ cum aliis flectendum, Sacerdos bis flectat, semel dum privatim legit ut modo dictum, deinde cum ab aliis in Choro cantantur: Ibid. Aliis diebus, si sedeat non genu flectit sed caput, tantum profundè inclinat apertum, si non sedet genuflectit.

N. 4. Ministri semper genuflectunt cum Celebrante, præterquam Subdiaconus tenens librum ad Evangelium & Acolythi tenentes candelabra, qui tunc non genuflectunt. Ab hac generali regula GAVANTUS etiam excipit:

cipit Subdiaconum dum patenam tenet : sed non apparet sufficiens causa exceptionis, unde genuflectendo se aliis conformet. Ibid. *Et dum Diaconus cantat illa verba, ad quæ genuflectendum, ipse versus librum, Celebrans & omnes alii versus altare genuflectunt.*

N. 5. *In Missis feriarum Adventus, Quadragesima, Quatuor temporum & Vigiliarum quæ jejunantur, ac in Missis defunctorum, genuflectunt omnes (in Choro) ad orationes, etiam illas quæ post Communionem dicuntur, ad se invicem conversi. Et dicto per Celebrantem SANCTUS. Quod Chorus stans cantat, absoluto autem in Choro Sanctus, in dictis feriis mox omnes genuflectunt versus altare : aliis autem diebus ad tintinationem præliminarem, usque ad PAX DOMINI. Quo ab Officiatore dicto, Chorus surgit & intonatur AGNUS DEI.*

Ibid. *Et similiter ab omnibus genuflectitur, quando elevatur Sacramentum. Ita ut Celebrante genuflectente, devotè osculentur terram, & cum Sacerdote surgente erigant se, & erecti adorent sacram hostiam, post ea cum Sacerdote flectente iterum se prosternunt osculantes terram. Idem fit in elevatione Calicis, & dum exponitur Venerabile Sacramentum, de quo suo loco. Induti super pelliceis non osculantur terram, sed profundè inclinant : facta elevatione juxta laudabilem Provinciæ consuetudinem oratur in cruce usque ad Pater Noster, & tunc ab oratione surgentes stant versus altare usque ad PAX DOMINI : exceptis jam dictis feriis, quibus genuflexi manent versus altare.*

Item quando in Nativitate Domini in Evangelio legitur, ET VERBUM CARO FACTUM EST. In Epiphania : PROCIDENTES ADORAVERUNT : in Evangelio cæci nati, PROCIDENS ADORAVIT : versus altare omnes uno genu flectunt, in Passione ad EXPIRAVIT : EMISIT SPIRITUM, versus altare utroque genu quam diu flectit Sacerdos.

Si elevaretur sacra Hostia, antequam Chorus absolverit SANCTUS, versus librum flectit, absoluto autem cantu se vertit ad altare, idem observetur ad elevationem, si sub parvis horis quis legeret Missam privatam ad altare majus & ordinariè, si flectendum ad ea, quæ in Choro cantantur, flectitur versus Chorum, excipe, ad Versum, qui
in ex-

in expositione vel repositione Venerabilis Sacramenti canitur, Cantores, Versicularii &c. Si in medio canant ad quæ flectendum ut ad Verbum VENI SANCTE SPIRITUS, ad altare flectunt.

Utroque autem genu flectitur, quotiescunq; flectendum per moram; et quoties Sacerdos accedit, vel recedit ab altari in quo est patenter expositum Venerabile Sacramentum.

N. 6. In Missa item solemnè Celebrans medius inter Diaconum à dextris, & Subdiaconum à sinistris sedere potest à cornu Epistola. Congruit igitur ut ubiq; sit Presbyterium aut collocentur sedes, cum cantatur KIRIELEISON, GLORIA IN EXCELSIS, & CREDO. Etiam sedere possunt, dum cantatur EPISTOLA, GRADUALE & SEQUENTIA: ex Decreto S. ritu. Congreg. non convenit autem sedere, dum expositum est Sacramentum, nisi rationabilis accedat causa, v. g. senium aut debilitas pedum, sedendum autem tunc erit detecto capite: Venerabili non exposito, recto vel detecto ad beneplacitum Officiatoris, cui Diaconus & Subdiaconus se conformabunt.

N. 7. In Choro non sedent, qui actu cantant, reliqui autem possunt sedere quando Celebrans sedet, præterea dum cantatur EPISTOLA & PROPHETIÆ, si dum sedent, nominatur JESUS. LAVERUNT STOLAS IN SANGUINE AGNI. IN NOMINE JESU OMNE GENU FLECTATUR, &c. detecto capite profunde inclinant, esto mancant sedentes. GRADUALE, TRACTUS, dum alternis Choris cantantur, etiam alternatim statur & sedetur, vel ALLELUIA. Dum illud à Cantoribus intonatur statim surgit Chorus, & tempore Paschali, dum unicum est, illud proficitur, aut extra tempus Paschale, quando duplex est, absoluto à Cantoribus imo, Chorus resumit ALLELUJA 2dum. Sub Versu sedetur, ad finem ejus, Chorus iterum surgit. Et SEQUENTIÀ sub hac, idem est de Symbolo, Chorus stat ex antiqua consuetudine, & juxta priorem rubricam: Non sedent, qui actu cantant, hic autem alternatim stare & sedere ob versuum brevitatem inconueniens foret. Et ab OFFERTORIO usque ad incensationem Chori. Sub incensatione excepto Prælatò, stante in stallò transverso, si ita illi placuerit, omnes stent facie ad se invicem versâ usque dum uterque Chorus incensatus est, de-

est, deinde simul tam in Imo quam 2do Choro se vertant ad altare, nisi forsan sit tempus cantandi SANCTUS. *Et ad Antiphonam quæ dicitur COMMUNIO*: sed quia sedere non præcipitur, ut patet ex verbis POSSUNT SEDERE, retinenda est antiqua consuetudo, juxta quam apud nos ad Communionem statur.

Ibid. *Ad alia stant vel genuflectunt*, esto enim genuflexio ab Elevatione usque ad PAX DOMINI non præcipiatur, nisi in Feriis & Vigiliis ut habes N. 5. non tamen prohibetur, sed Rubricæ liberum relinquunt: unde laudabilis consuetudo orandi in cruce retinenda est. Excipe festum Purificationis B. Mariæ Virginis, in quo candelæ accensæ in manibus tenentur: *ad elevationem Sacramenti usque ad Communionem*, adeoque in dicto festo post Elevationem standum est.

TITULUS XVIII.

De coloribus Paramentorum.

Rubrica clara est, & videatur Directorium, in quo pro singulis diebus colores norantur. Mutatio coloris fit in primis Vesperis: si autem Vesperæ non sunt integræ, is color adhibendus est initio Vesperarum, qui convenit illi, de quo est Capitulum. Si Officium & Missa discordent, color altaris sequatur Officium, vestium autem Sacerdotis sit color Missæ conformis, quæ diversitas accidit in Rogationibus, & in Vigiliis infra Octavas, ac Missis defunctorum, in Missa verò solemni congruit, ut Antependium Altaris concordet cum colore Paramentorum Missæ.

Sabbato sancto & in 2dis Vesperis omnium Sanctorum, ponuntur duo Antependia ante altare, ut Sabbato sancto amoto violaceo, album. Et finitis Vesperis omnium Sanctorum amoto albo nigrum appareat.

Ad n. 2dum & 3tium hoc titulo ubi præscribitur, ut diebus Dominicis infra Octavas sit color albus vel rubeus pro ut Octavæ convenit,

nota

nota exceptionem : præterquam illis Dominicis, quibus tributus est color violaceus.

N. 5. *Violaceo colore utitur usque ad Missam Vigilia Nativitatis Domini inclusivè.* Unde Dalmatica Diaconi in dicta Vigilia cantantis Martyrologium violacei erit coloris.

In festo sacrorum Stigmatum adhibetur color albus ex Decreto S. Rit. Cong. In Vigilia S. Patris nostri FRANCISCI, violaceus, ut in aliis Vigiliis. In festo Martyrii, B. V. albus.

TITVLVS XIX.

De qualitate Paramentorum.

N. 3. **P**luviali utitur in Processionibus & benedictionibus quæ sunt in altari. Item in Officio Laudum & Vesperarum quando solemniter dicuntur, non in Matutinis, nisi exponendum Venerabile Sacramentum, ut in festo Corporis Christi. Sacrista igitur ad Vesperas pluviale exponat in omnibus festis, quando Pater Guardianus aut P. Diffinitor est Officiator, quæ nam illa festa sint videat infra Part. 4. Tit. 1. N. 7. & 11. præterea feria 2da Paschatis & Pentecostes, in festo S. Stephani. In omnibus festis B. V. excepto Præsentationis & Visitationis. In festo Ss. Nominis Jesu, & S. Antonii de Padua, in Dominicis Confraternitatis, si Vesperis jungatur processio: aliis temporibus sufficit usus superpelliciorum, nisi Præses ob speciales causas aliud disposuerit.

N. 4. *Cum Celebrans utitur pluviali semper deponit manipulum.* Idem tunc faciunt Diaconus & Subdiaconus. Et ubi pluviale haberi non potest coloris congruentis, in Benedictionibus quæ sunt in altari Celebrans stat sine Planeta cum Alba & Stola, in quo casu etiam Diaconus & Subdiaconus absque Dalmaticis & Manipulis assistunt: Diaconus tamen cum stola.

N. 7. *In Minoribus autem Ecclesiis predictis diebus juniorum Alba*

tantum amicti ministrant, Subdiaconus cum manipulo, Diaconus etiam cum stola ab humero sinistro pendente, dies in quibus in nostris Ecclesiis non est Dalmaticarum usus, vide in Rubricis hoc Titulo n. 6. determinatos.

TITULUS XX.

De preparatione Altaris et Ornamentorum ejus.

Altare in quo sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrandum est, debet esse lapideum ab Episcopo consecratum: vel saltem ara lapidea similiter ab Episcopo consecrata, in eo inserta, quæ tam ampla sit, ut Hostiam & majorem partem Calicis capiat. Celebraturus igitur in portatili advertat, ut sacram Hostiam collocet super ipsam aram insertam, & non super illius circumferentiam.

Super altare nihil omnino ponatur, quod ad Missæ Sacrificium vel ipsius altaris ornatum non pertineat. Ne his ultimis verbis: *Ad ipsius altaris ornatum, Sacristæ abutantur, multiplicatione videlicet scamnorum aliorumque accidentalium ornamentorum, mensam altaris ita arctando, ut Sacerdos nec Corporale explicare, nec Missale sub Evangelio & Canone debite collocare possit: ordinat Capitulum Provinciale, ut altaris mensa tota appareat denudata.* Unum vel ad summum duo sint scamna, in illis ponantur candelabra, vasa Reliquiarum, flores, &c. hoc semper salvo, ne scamnis altaris mensa nimium arctetur, tanta enim illius manere debet capacitas, ut Missale apertum collocari possit versus cornu Evangelii. Præterea ratione hujus Rubricæ, *Super altare nihil omnino ponatur.* Ante Missam auferendæ sunt mappæ, quæ ut tegumenta contra sordes altaribus imponuntur, nec sufficit, quod involvantur: imò secundum GAVANTUM, nequidem sudariolum ad emungendas nares ponendum super altare, sed potius à cingulo pendens ad dextram portandum, multo minus relinquendæ sunt dictæ mappæ.

Super

Super altare collocetur Crux : probabilius cum imagine Crucifixi. Dum expositum est venerabile Sacramentum non requiritur *in medio*. Abusus ergo est , si in medio collocetur statua alicujus Sancti & crux à latere vel in medio ; quasi ad pedes illius statuæ : Monet hoc Titulo GAVANT. cavendum esse ne unquam supra locum Sacramenti , præsertim si publicè exponatur , collocentur vasa sacrarum Reliquiarum, magis igitur cavendum videtur, ne supra locum Sacramenti collocentur statuæ Sanctorum. Ad præcavendos igitur hos abusus, & insuper quia ad altaria parva locus nimis angustus est , ita ut cæremoniæ ibidem vix rite exerceri valeant, aliasque ob causas ordinatur ut Sacrum Conventuale semper celebretur ad altare majus. Antependia altaris non sunt cingenda lignea coronide.

